

รูปแบบการเสริมการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในทัศนะ

โรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร

A Model for Strengthening Buddhist Unity in The Perspective of

Yothinburana School, Bangkok

พระเฉลิมชัย อธิวชิรโย (มัตราราช)¹

Phra Chalermchai Adhivajirayo (Mattaraj)

E-mail : Chalermcom2595@gmail.com

Received: July 24, 2025 Revised: August 17, 2025

Accepted: September 2, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเสริมสร้างความสามัคคีในทัศนะของโรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการเสริมสร้างความสามัคคีในทัศนะของโรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในทัศนะของโรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยค้นคว้าข้อมูลเอกสารและสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า การเสริมสร้างความสามัคคีในทัศนะของโรงเรียนโยธินบูรณะ มีการวางแผนการจัดกิจกรรมของนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ มีการนำเข้าสู่กิจกรรม กำหนดและวิธีขั้นตอนการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมของนักเรียนนั้น โดยใช้กระบวนการแบบ Active learning สื่อที่ใช้จูงใจให้นักเรียนต้องการเรียนรู้เพื่อทำกิจกรรม มีการวัดผลประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และสรุปผลการร่วมทำกิจกรรมของนักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนในการเสริมสร้างความสามัคคีที่ดีขึ้น สำหรับหลักพุทธธรรมที่ใช้บูรณาการในการจัดกิจกรรมของนักเรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมการเสริมสร้างความสามัคคี คือ หลักสาราณียธรรม 6 รูปแบบของการเสริมสร้างความสามัคคี คือ การ

¹ หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/ Doctor of Philosophy (Buddhist Studies) Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University

จัดกิจกรรมของโรงเรียน ได้แก่ การเข้าค่ายคุณธรรมพุทธบุตร เข้าค่ายลูกเสือ กิจกรรมกีฬา และจิตอาสา เป็นต้น องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้ คือ โมเดล PVS สร้างคนดีสู่สังคม ประกอบด้วย 1) P= Physical unity คือ การสามัคคีทางกาย 2) V= Verbal unity คือ การสามัคคีทางวาจา 3) S= Spiritual unity คือ การสามัคคีทางจิตใจ โดยการนำหลักพุทธธรรมเข้ามาเสริมสร้างความสามัคคีได้อย่างเป็นรูปธรรม สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย ออกมาในรูปแบบ PVS Model

คำสำคัญ: การเสริมสร้าง; ความสามัคคี; พุทธบูรณาการ; ทศนะ

Abstract

This dissertation contains 3 objectives: 1) to study the unity-building from the perspective of Yothinburana School, Bangkok; 2) to examine the Buddhist principles that strengthening unity-building as perceived of Yothinburana School, Bangkok; and 3) to propose a model for strengthening the integrative Buddhist unity-building based on the perspective of Yothinburana School, Bangkok. This research employed a qualitative approach, involving documentary research and in-depth interviews. The research tool used was an in-depth interview guide. The key informants consist of 17 monks and laypersons. The data were analyzed using content analysis and presented in a descriptive-analytical format.

The research findings revealed that the promotion of unity at Yothinburana School was achieved through well-planned student activities designed to facilitate learning in accordance with specific objectives. The implementation involves introducing the activities, outlining procedures, and encouraging participation using active learning approach, motivational media employed to stimulate student interest and engagement, effective assessment and evaluation, leading to positive outcomes in terms of student participation and overall school unity enhancement. The Buddhist principle integrated into the activity framework to instill moral values and foster unity is the Six *Saārānīya* Dhamma or principles conducive to harmony. The forms of unity-building activities implemented at the school include Buddhist moral camps, scout camps, sports day, and volunteer service programs. The core contribution of this study was the development of the PVS Model for nurturing virtuous individuals within society, consisting of: 1. P = Physical Unity – unity through cooperative physical actions, 2. V = Verbal Unity – unity through harmonious speech, and 3. S = Spiritual Unity – unity through shared mental and emotional values. This model demonstrates a practical application of Buddhist teaching for promoting genuine and sustainable unity among students. Summary the knowledge gained is PVS Model.

Keywords: Strengthening; Unity; Integrative Buddhism; Perspective

บทนำ

ความสามัคคีเป็นคุณธรรมที่สำคัญประการหนึ่งที่สังคมมนุษย์จำเป็นต้องมี เพื่อให้การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันมีพลังและมีประสิทธิภาพ สังคมใด ประเทศใดหากมีความสามัคคีย่อมทำให้สังคมนั้น ประเทศนั้นมีความสุข มีความเจริญ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 ได้ทรงมีพระราชดำรัส ถึงความสำคัญของความสามัคคีเอาไว้ว่า “การที่แต่ละคนต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกันประสานงาน ประสาน ประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผล ทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่นและแก่ประเทศชาติ”² และในทางพระพุทธศาสนาได้ กล่าวถึงความสามัคคีว่าเป็นหลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความพร้อมเพรียงกันของหมู่คณะ ดังหลักสามัคคี ธรรม 4 ที่ว่าด้วยการรู้จักประนีประนอมยอมกัน ไม่ทะเลาะวิวาทแก่งแย่งกัน รู้จักตกลงกันด้วยไมตรีจิต มีความร่วมใจกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแห่งหมู่คณะ และหลัก สาราณียธรรม 6 ที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกัน ของคนในสังคมด้วยความรักความเข้าใจ และสามัคคีกัน อย่างปรองดอง ดังนั้นความสามัคคีจึงเป็น คุณธรรมข้อหนึ่งที่มนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์สังคมพึงมี เพื่อให้สังคมมีความเป็นปึกติสุข ไม่เกิดความแตกแยก ขัดแย้งที่รุนแรงตามมาจนกลายเป็นปัญหาสังคม

พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาก็เพื่อชีวิตที่ดีงามและความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข ของผู้คนในสังคมร่วมกันมีความพร้อมเพรียงสามัคคีกัน ในพระธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาช่วย เป็นหลักประกันให้มนุษย์เราทุกคนมีชีวิตที่ดีงามและอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นมีสันติสุขดังในพุทธภาษิตกล่าว ไว้ว่า “สุขา สุขสส สามัคคี” ความสามัคคีของหมู่คณะนำมาซึ่งความสุข³ สังคมหมู่คณะที่อยู่ร่วมกันนั้น ย่อมมีทั้งความสามัคคีและความเห็นไม่ตรงกันจึงควรใช้หลักธรรมสำหรับเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนหรือ ธรรมเพื่อให้ตนเป็นที่รักเป็นที่ชอบใจของคนทั่วไปเป็นเครื่องสงเคราะห์โลกสงเคราะห์ช่วยเหลือกัน ยึด เหนี่ยวใจกันไว้ เป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลก คือ สังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ประคองสักเพลาคุ้มครองที่เล่นไปอยู่ ไว้ได้นั้น ต้องคำนึงใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ สังคหวัตถุ มี 4 ประการ (1) ทานการให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน (2) ปิยวาจา คือ วาจาเป็นที่รักวาจาพูดตมน้ำใจหรือวาจาซาบซึ่งใจน่าฟังชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์รู้จักพูดให้เกิด ความเข้าใจสมานสามัคคีเกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (3) อุตถจริยา การประพฤติ ประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริม ในทางจริยธรรม (4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอดันเสมอปลายปฏิบัติสม่ำเสมอในชน ทั้งหลายและเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้รวมแก้ไขตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะภาวะบุคคลเหตุการณ์⁴ และสิ่งแวดล้อมถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณีการปลูกฝังศีลธรรมจริยธรรมพุทธธรรมและวัฒนธรรมที่ คนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่สามารถประสานมือประสานงานประสานใจกันได้อย่างสนิทสนมประชาชนมาทำ

² เกษม วัฒนชัย. “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและบริหาร พัฒนาการองค์กร”. (กรุงเทพมหานคร:สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549). หน้า 1

³ อ.ทสก. (ไทย) 24/39-40/69.

⁴ ชุ.ชา. (ไทย) 28/162/45.

กิจกรรมร่วมกันตามวิถีแห่งวัฒนธรรมอันมีรากฐานมาจากพุทธธรรม การเติมพลังใจให้มีความสุขสดชื่น และผ่อนคลายหายเครียดในวันหยุดสุดสัปดาห์ด้วยการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ตามวิถีแห่งพุทธธรรม มีความเมตตากรุณาห่วงหาอาทรและการให้อภัยยังเป็นธรรมะสำคัญเพื่อการสร้างความสามัคคีในชุมชน คนมีพุทธธรรมอยู่ตลอดไป

ในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้กล่าวถึงคนดีและคนไม่ดีให้คนดีมีความรู้และมีคุณธรรมได้ปกครองบ้านเมืองให้บ้านเมืองร่มเย็นมีความสุขและสามัคคีกันไม่ทะเลาะกันอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขดัง(พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 11 ธันวาคม 2512) ว่า “ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครจะทำให้คนทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมดการทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อยจึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดีหากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดีให้คนดีได้ปกครองบ้านเมืองและควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้”⁵

ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษา การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับแนวคิด ทฤษฎีของศาสตร์สมัยใหม่ เชื่อมโยงกัน ให้อยู่ในวิถีพลเมือง เน้นการเรียนรู้ครบทุกมิติ ทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความสามัคคีเชิงบูรณาการ สามารถเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาตนเองและสังคม โดยใช้หลักบรรพชาญ วัด โรงเรียน คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางพระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเสริมสร้างความสามัคคีในทัศนะของโรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการเสริมสร้างความสามัคคีในทัศนะของโรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในทัศนะของโรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียน โยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิจัยเอกสาร ร่วมกับการวิจัยภาคสนาม โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงเอกสาร

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อรรถกถา รวมถึงข้อมูลชั้นทุติยภูมิ จากหนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ ข้อมูลจาก

⁵ ไทยโพสต์. “พระบรมราโชวาท พระราชดำรัส ในหลวง ร.9 เกี่ยวกับการบริหารประเทศ”. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.thaipost.net/main/detail/29040> [12 ธันวาคม 2566].หน้า 19

อินเทอร์เน็ต รวมทั้งข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการทางพระพุทธศาสนา และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการดังนี้

- 1) ศึกษาข้อมูลแนวคิดความสามัคคีในพระไตรปิฎก
- 2) ศึกษาข้อมูลแนวคิดการเสริมสร้างความสามัคคี
- 3) ศึกษาข้อมูลบริบทโรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร
- 4) ศึกษาข้อมูลรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร

5) ประมวลข้อมูลการศึกษาจากเอกสาร แล้วนำมาวิเคราะห์ และสรุปผลเพื่อสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยภาคสนาม โดยดำเนินการดังนี้

- 1) ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ นักวิชาการ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง และนักเรียน จำนวน 17 รูป/คน เพื่อให้ได้ข้อมูลรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร
- 2) ประมวลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อนำเสนอ เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในส่วนการวิจัยภาคสนาม ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยนี้ประกอบไปด้วย 5 กลุ่ม จำนวน 17 รูป/คน ดังนี้

- 1) กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป/คน
- 2) กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนโยธินบูรณะ จำนวน 2 คน
- 3) กลุ่มครูอาจารย์ด้านกิจกรรมสร้างความสามัคคีโรงเรียนโยธินบูรณะ จำนวน 3 คน
- 4) กลุ่มผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนโยธินบูรณะ จำนวน 5 คน
- 5) กลุ่มนักเรียนมัธยมปลายโรงเรียนโยธินบูรณะ จำนวน 5 คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกได้แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนโยธินบูรณะ และข้อมูลด้านสังคม ได้แก่ ชื่อ อายุ การศึกษา อาชีพ ตำแหน่งหน้าที่ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความสามัคคีในโรงเรียนโยธินบูรณะ โดยลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักธรรมที่นำมาใช้รูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย รูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนโยธินบูรณะกรุงเทพมหานคร รวมทั้งจากเอกสารผลงานวิจัย และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

1) การเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2) ผู้วิจัยลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย และเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนโยธินบูรณะกรุงเทพมหานคร และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 2 ขั้นตอน ผู้วิจัยนำมาตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) คือ การตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อวิเคราะห์แนวคิดและปรากฏการณ์ของรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนโยธินบูรณะกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล และยังทำต่อไปหลังการเก็บข้อมูลสิ้นสุดลง การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นจะคัดเลือกข้อมูลที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นตรงกันอย่างน้อยครึ่งหนึ่งของผู้ให้ข้อมูล มาจัดทำข้อมูลให้เป็นระบบทั้งเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลด้วยการถอดบทเรียน เพื่อให้สามารถนำมาสรุปผลการศึกษาและสามารถนำเสนอผลของการศึกษาในภาพรวมของรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนโยธินบูรณะกรุงเทพมหานคร เมื่อข้อมูลมีความถูกต้องแล้ว หลังจากนั้นจำแนกข้อมูลผลการศึกษาแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

- 1) ผลการศึกษาสภาพความสามัคคีของโรงเรียนโยธินบูรณะในปัจจุบัน
- 2) ผลการศึกษาหลักธรรมในพระไตรปิฎกเพื่อเสริมสร้างความสามัคคี
- 3) ผลการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในโรงเรียนโยธินบูรณะ

กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

1. **สภาพการเสริมสร้างความสามัคคีในทัศนะของโรงเรียนโยธินบูรณะ** พบว่า การศึกษาสภาพการเสริมสร้างความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันคือการขัดเกลาทางสังคม ความสามัคคีเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่สำคัญในการหล่อหลอมให้นักเรียนในโรงเรียนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำ

ให้มีความเจริญรุ่งเรือง รอดพ้นจากภพภัยทั้งปวง ดังนั้นกล่าวได้ว่า ความสามัคคีเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างและการดำรงอยู่ของสังคมโรงเรียน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีเสริมสร้างความสามัคคี การเสริมสร้างความสามัคคีนั้นเป็นกระบวนการหล่อหลอมให้บุคคลในสังคม มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ก่อให้เกิดพลังในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ การเสริมสร้างความสามัคคีมีหลายวิธี เช่น การขัดเกลาทางสังคม การสร้างความปรองดอง การนำหลักการสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมาใช้ และการประยุกต์หลักคำสอนทางศาสนามาปฏิบัติ เมื่อสังคมปราศจากความขัดแย้ง จะเกิดความสงบสุข มีความสามัคคี รักใคร่ กลมเกลียว อันนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและความผาสุกในสังคมและการศึกษาเรื่องการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ได้พิจารณาดำเนินการรวบรวมหลักการ แนวคิดและทฤษฎีทางสังคมจิตวิทยาของนักวิชาการที่มีชื่อเสียงของโลก รวมทั้ง หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา พระบรมราชาวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลำดับขั้นตอนในการสร้างความสามัคคีซึ่งเกิดจากพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม ที่ต่างก็มีความต้องการที่จะได้รับความสะดวกสบาย มีความสงบสุข ปลอดภัย ฯลฯ เป็นองค์ความรู้พื้นฐานสำหรับใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาทบทวน หรือพัฒนา ปรับปรุง รูปแบบ วิธีการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องของความสามัคคีตามเจตนารมณ์และปรัชญา

2. หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการเสริมสร้างความสามัคคีในทัศนะของโรงเรียนโยธินบูรณะ

บูรณะ พบว่า หลักพุทธธรรมที่ใช้เพื่อการเสริมสร้างความสามัคคีในทัศนะของโรงเรียนโยธินบูรณะเพื่อปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียนระดับมัธยมปลาย จะทำให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตใจดี มีศีลธรรม รู้รักสามัคคี รู้จักวางแผนเป้าหมายในชีวิต เข้าใจความเปลี่ยนแปลงของโลก รู้จักปรับตัวอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ นับเป็นประโยชน์อย่างมากกับการพัฒนาสังคมไทยสู่การเป็นประชากรโลกแห่งศตวรรษ ที่ 21 ซึ่งหลักพุทธธรรมที่ควรนำมาใช้ คือ สาราณียธรรม 6 เป็นหลักธรรมในการฝึกพัฒนาคนให้เจริญงอกงามในความดี ช่วยเสริมสร้างความสามัคคีความมั่นคงและความสงบสุขแก่สังคมหลักพุทธธรรมโดยใช้หลักสาราณียธรรม 6 เป็นหลักธรรมที่ก่อให้เกิดการเสริมสร้างความสามัคคีเป็นบ่อเกิดแห่งความสำเร็จทั้งปวง เป็นพลังอันยิ่งใหญ่ที่สามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงให้เกิดขึ้นได้และเป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมทุกคน ควรที่จะตระหนัก เอาใจใส่และร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้นให้มากที่สุด ในทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสหลักธรรมที่เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในสังคม เอาไว้ 6 ประการด้วยกัน ซึ่งอยู่ในหมวดธรรมที่เรียกว่า “สาราณียธรรม 6” มีความหมายว่า หลักธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง เป็นหลักธรรมที่จะเสริมสร้างความรู้สึที่ดีให้เกิดขึ้นต่อกันและกันอยู่เสมอยามที่ระลึกถึงกันซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามัคคีมีน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นด้วย หากสังคมใดต้องการที่จะเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้น ก็ควรที่จะต้องนำหลักธรรมทั้ง 6 ประการ นำไปใช้อยู่ตลอดเวลาหลักธรรมทั้ง 6 ประการข้างต้นเป็นหลักธรรมสำหรับการเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นปึกแผ่นให้เกิดขึ้นในสังคมอันจะนำมาซึ่งความสุข ความสันติมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าทั้งหลายทั้งปวงมาสู่สังคมที่เราอยู่ในปัจจุบันนี้คงจะมีความสุขและน่าอยู่มากกว่านี้ยิ่งขึ้น ถ้า

หากว่าคนไทยทุกคน เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน และรู้จักให้อภัยกันอยู่ตลอดเวลา ขอให้ทุกท่านมาร่วมมือกันพัฒนาสังคมของพวกเราให้มีความอบอุ่นและน่าอยู่กันเถิด โดยการเสริมสร้างความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นในสังคม แล้วพวกเราจะได้พบกับสันติภาพและความอบอุ่นที่แต่ละคนต่างก็ปรารถนาและเฝ้ามองกันอยู่ตลอดเวลา

3.รูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในทัศนะของโรงเรียนโยธินบูรณะ พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในทัศนะโรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยการนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือหลักสาราณียธรรม 6 มาบูรณาการเพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในทัศนะโรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้เสนอเป็นแผนผังหลักโครงสร้างในการเสริมสร้างความสามัคคี โดยนำหลักพุทธธรรม ได้แก่ สาราณียธรรม 6 ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติตนของบุคลากรในโรงเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยสรุปเป็นโมเดล “PVS” สร้างคนดีสู่สังคม ประกอบด้วย 1. Physical unity สามัคคีทางกาย คือ การทำงานร่วมกันด้วยความเสียสละมีน้ำใจ 2. Verbal unity สามัคคีทางวาจา คือ ช่วยบอกสิ่งที่ประโยชน์ด้วยความหวังดี ซึ่งกันและกัน 3. Spiritual unity สามัคคีทางจิตใจ คือ มีจิตใจที่มาร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ร่วมใจกัน พร้อมทั้งจะช่วยเหลือเกื้อกูล ห่วงดีต่อกัน มีความรักใคร่สามัคคี จะทำให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีให้แก่นักเรียนในสถานศึกษา ครูผู้สอนรวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการนำและสร้างคุณธรรมจริยธรรม เพราะเป็นเรื่องภายในจิตใจที่สะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอก ครูจึงควรเป็นแบบอย่างที่ดี ครูจะต้องสร้างจิตสำนึกที่มาจากเมตตากรุณาต่อนักเรียนมีความปรารถนาดีต่อนักเรียน อย่างรูปแบบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาทุกครั้งจะต้องสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และทักษะชีวิต ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาของนักเรียนได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยมีหลักพุทธธรรม คือ หลักสาราณียธรรม 6 นำมาใช้เสริมสร้างความสามัคคีให้กับนักเรียนในโรงเรียนนั่นเอง มีการจัดตั้งคณะกรรมการหรือทีมงานที่มีผู้แทนจากนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ จัดทำแผนปฏิบัติการและกำหนดกรอบเวลา มีการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความสามัคคี เช่นหลักธรรมพรหมวิหาร 4 มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักธรรมนี้ให้เข้ากับวิชาการต่าง ๆ เช่น วิชาภาษาไทย วิชาสังคม วิชาศิลปะ เป็นต้น เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้และกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการทำงานร่วมกัน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คุณธรรมตามหลักสูตรที่พัฒนาไว้ให้มีการเสริมสร้างความสามัคคีนอกห้องเรียน เช่น การทำบุญ ตักบาตรร่วมกัน การเข้าค่ายธรรมะ เพื่อสร้างพื้นที่สำหรับนักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นรวมทั้งประสบการณ์เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามัคคี แล้วมีการประเมินผลโครงการเป็นระยะ ๆ โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น แบบสอบถาม การสังเกตการณ์แล้ว มีการปรับปรุงและพัฒนาโครงการตามผลการประเมิน โดยมีการเผยแพร่ผลการดำเนินโครงการอย่างถูกต้องเหมาะสมกับนักเรียน ให้สอดคล้องกับวัยและการพัฒนา

ตามธรรมชาติของชุมชนตามความสนใจและกิจกรรมทางสังคม 4. การสืบสานประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาพื้นบ้าน

2. หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการสร้างความสามัคคีในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ที่ชุมชนใช้ในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน มากที่สุด คือ หลักสาราณียธรรม รองลงมาคือ หลักอภิธานียธรรม หลักสปปุริสธรรม และ หลักสังคหวัตถุตามลำดับ หลักธรรมที่ชาวบ้านใช้ในการประกอบอาชีพ มากที่สุด คือ หลักสาราณียธรรม รองลงมาคือ หลักสปปุริสธรรม หลักอภิธานียธรรม และสุดท้าย คือหลักสังคหวัตถุ – หลักธรรมที่มีส่งเสริมการรวมกลุ่ม อันดับแรก คือ หลักสาราณียธรรม รองลงมาคือ หลักอภิธานียธรรม หลักสปปุริสธรรม และสุดท้ายคือ หลักสังคหวัตถุ หลักธรรมที่ส่งเสริมการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี อันดับหนึ่ง คือ หลักสาราณียธรรม รองลงมาคือ หลักอภิธานียธรรม หลักสปปุริสธรรม และ หลักสังคหวัตถุตามลำดับ

3. การบูรณาการการสร้างสามัคคีในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบด้วยหลักพุทธธรรม หมู่บ้านทั้ง 10 หมู่บ้านได้ใช้หลักธรรมทั้ง 4 หมวด และหลักธรรมที่สนับสนุน โดยเลือกใช้ตามคุณสมบัติที่เหมาะสมกับกิจกรรม กล่าวคือ ใช้หลักเมตตาเป็นฐานในการรวมกลุ่มทำกิจกรรม ใช้การปรึกษาหารือมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำกับสมาชิก ตรวจสอบความสมบูรณ์ในทุกขั้นตอนของกิจกรรม ตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุด และลงมือช่วยกันทำกิจกรรมอย่างเสียสละ รูปแบบการสร้างสามัคคีแบบบูรณาการหลักธรรมแต่ละหลักธรรมมาผสมผสานกันตามความเหมาะสมของกิจกรรมและกลุ่มคนที่มาร่วมกิจกรรมนั้น ๆ

4. แนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ "รูปแบบการสร้างสามัคคี ในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบด้วยหลักพุทธธรรม" เรียกว่า 3MSH Model คือ มีเมตตากรุณาต่อกัน(Merc) มีการประชุมปรึกษาพูดคุยกันอย่างต่อเนื่อง (Meeting) มีการบริหารจัดการอย่างเป็นธรรม(Management) มีการเสียสละเจือจานเอื้อเฟื้อเสียสละ (Sacrifice) จึงจะก่อให้เกิดความสามัคคี(Harmony) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร แสงสุวรรณวาว ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทางพุทธจิตวิทยาการสร้างสามัคคี เพื่อทีมงานที่ประสบความสำเร็จ” ผลการวิจัยพบว่า 1. แนวคิดทางพุทธจิตวิทยาการสร้างสามัคคีในการทำงานเพื่อทีมงานที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ความมีเมตตา 2) การถ้อยทีถ้อยอาศัย 3) การมีเป้าหมายเดียวกัน 4) การเห็นคุณค่าของงาน มีทัศนคติที่ดีต่องานที่ทำ 5) การมีความเคารพต่อกัน 6) การเลือกคนให้เหมาะกับงาน 7) การปกครองดูแลกันเหมือนพี่น้อง 8) การสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของกิจการ 9) การสร้างแรงจูงใจ และตัวแปรปัจจัยที่เสริมความสำเร็จของทีมงาน ประกอบด้วย 1) การมีผู้นำที่ดี 2) คุณภาพการคัดเลือกคนเข้าทำงานของแผนกบุคคล 3) การมีระเบียบวินัยในองค์กร และ 4) การเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ในส่วนของความสำเร็จของทีมงาน พัฒนาตัวแปรจากหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ 1) รักในงานที่ทำ 2) ร่วมกันแก้ปัญหา 3) มุ่งมั่นในความสำเร็จของตนและองค์กร และ 4) พัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทางพุทธจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสามัคคีในการทำงานเพื่อทีมงานที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ตัวแปรภายนอกแฝง 1 ตัวแปรคือ ความสามัคคี

ในการทำงาน และตัวแปรภายในแฝง 2 ตัวแปร คือ 1) ปัจจัยที่เสริมความสำเร็จของทีมงาน และ 2) ทีมงานที่ประสบความสำเร็จ โดยที่ตัวแปรปัจจัยที่เสริมความสำเร็จของทีมงาน ทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านในโมเดล

3. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทางพุทธจิตวิทยาการสร้างความสำเร็จของทีมงานที่ประสบความสำเร็จสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 76.49 องศาอิสระ(df) เท่ากับ 65 ความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ .156 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .98 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .96 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ (RMR) เท่ากับ .0089 และค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ .018 อธิบายความแปรปรวนของทีมงานที่ประสบความสำเร็จ ได้ร้อยละ 91.00 เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อตัวแปร พบว่า ทีมงานที่ประสบความสำเร็จ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการสร้างความสำเร็จ และปัจจัยเสริมความสำเร็จของทีมงาน โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .45 และ .52 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับและทีมงานที่ประสบความสำเร็จ ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากความสามัคคี ผ่านตัวแปรปัจจัยเสริมความสำเร็จของทีมงาน โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .47 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการเสริมสร้างความสามัคคีในทัศนะของโรงเรียนยินบูรณะ
พบว่าหลักพุทธธรรม คือ สาราณียธรรม 6 ที่นำมาใช้เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีให้กับนักเรียนนี้มีความเหมาะสม ควรมีการปลูกฝังให้นักเรียนเยาวชนเหล่านี้ ได้นำไปประพฤติปฏิบัติจะทำให้โรงเรียนเป็นสังคมที่น่าอยู่ อันประกอบด้วย ความเมตตาต่อกันมีการอนุเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ไม่รังแกทำร้ายกัน มีการใช้คำพูดวาจาที่ดี สุภาพอ่อนโยน พูดมีเหตุมีผลไม่พูดให้ร้ายผู้อื่น มีความคิดที่ประกอบด้วยความเมตตาต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ไม่คิดริษยาไม่คิดมุ่งร้ายพยาบาทต่อเพื่อนนักเรียนในหมู่คณะ การรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนตามโอกาส อันควร เพื่อแสดงความรักความสามัคคีต่อเพื่อนในห้องเรียน มีการรักษาศีล 5 มีการฝึกแผ่เมตตาต่อกัน ซึ่งเป็นการขัดเกลาจิตใจให้ดีขึ้น มีความประพฤติปฏิบัติตั้งอยู่ในความสุจริตตามกฎระเบียบของโรงเรียน และมีความคิดเห็นร่วมกัน ไม่เห็นแก่ตัว รู้จักเคารพ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมมือร่วมใจในการทำงานที่ครมอบหมายให้ เพื่อให้งานนี้สำเร็จไปด้วยดีสร้างสรรค์สังคมในโรงเรียนให้เกิดความสงบสุขสามัคคี ส่วนหลักธรรมที่จะมาสนับสนุน หลักสาราณียธรรม 6 นี้ ก็จะสามารถพัฒนามาเป็นหลักของ พรหมวิหาร 4 ได้ ก็คือมีความเมตตาต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกันมีความรักความปรารถนาดีต่อกัน แล้วยังมีความกรุณา ความสงสารเห็นอกเห็นใจเพื่อน เช่น ไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์การเรียนที่มีราคาแพง คือ โน้ตบุ๊ก แต่ก็มีความตั้งใจให้เพื่อนยืมใช้บ้างในบางโอกาส มีมุขิตา คือ ยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี เช่น เพื่อนไปแข่งขันงานประกวดวิชาการ ได้รางวัลมา ก็ให้กำลังใจพลอยยินดีกับเพื่อน และอุเบกขา มีความวางเฉย ไม่ยินดียินร้าย เมื่อเพื่อนทำผิดโดนครูลงโทษ เป็นต้น ถ้านักเรียนปฏิบัติได้อย่างนี้แล้ว ก็จะทำให้นักเรียนอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหานาเกียรติ วิสุทธิ (ทองทวี) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์ตามหลักสาราณีย

ธรรม 6” ผลการวิจัยพบว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอการบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนสร้างสรรค์ตามหลักสาราณียธรรม 6 โดยเน้นใน 6 ด้าน คือ 1) ด้านเมตตา ภาวกรรม เป็นการบริหารจัดการชุมชนที่คนในชุมชนให้ความสำคัญด้านลดความขัดแย้งในครอบครัวและชุมชน 2) ด้านเมตตาวชิกรรม เป็นการร่วมรณรงค์การใช้วาจาสุภาพต่อกันภายในชุมชน 3) ด้านเมตตานิกรรม เสริมสร้างการผูกมิตรภาพที่ดีต่อกันภายในชุมชน สร้างความสัมพันธ์อันดีในชุมชนอันดีด้วยมิตรภาพ 4) ด้านสาธารณโภคี เป็นการบริหารจัดการชุมชนที่คนในชุมชนช่วยกันดูแลสาธารณูปโภคในชุมชนอย่างดี อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน และมีความคุ้มค่า 5) ด้านสัสสัมสัญญาตา คนในชุมชนร่วมรณรงค์ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีศีลธรรมคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม สร้างแบบอย่างที่ดีแก่คนในชุมชน 6) ด้านทวิฐีสัมมัญญาตา เป็นการบริหารจัดการชุมชนที่คนในชุมชนรณรงค์สร้างสามัคคีปรองดองต่อกันภายในชุมชน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหากฤษดา สิริวิฑูมโน ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา” ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) แนวทางการการบริหารสถานศึกษาตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมศรีจันทร์วิทยา แผนกสามัญศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลัก สาราณียธรรม 6 มาบูรณาการในหน่วยงานการศึกษาอย่างแท้จริงมีมาตรการส่งเสริมการปลูกฝัง เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรในสถานศึกษา ให้เกิดเป็นรูปธรรมและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง สร้างความสามัคคีปรองดองกันขึ้นในสถานศึกษา เป็นตัวอย่างของบุคลากรในสถานศึกษา ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก ร่วมมือร่วมใจกันเป็นหนึ่งเดียว ร่วมแก้ไขปัญหาด้วยกัน และประสานงานให้เป็นระบบส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน โดยการเสนอปัญหา ความต้องการของแต่ละด้าน แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา

3. รูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในทัศนะของโรงเรียนโยธินบูรณะ

พบว่า การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีให้นักเรียนในสถานศึกษา ครูผู้สอนรวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการนำและสร้างคุณธรรมจริยธรรม เพราะเป็นเรื่องภายในจิตใจที่สะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอก ครูจึงควรเป็นแบบอย่างที่ดี ครูจะต้องสร้างจิตสำนึกที่เมตตากรุณาต่อนักเรียนมีความปรารถนาดีต่อนักเรียน อย่างรูปแบบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาทุกครั้งจะต้องสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และทักษะชีวิต ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาของนักเรียนได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมโดยมีหลักพุทธธรรม คือ หลักสาราณียธรรม 6 นำมาใช้เสริมสร้างความสามัคคีให้กับนักเรียนในโรงเรียนนั่นเอง ควรมีการศึกษาบริบทของนักเรียน พฤติกรรมของนักเรียนพัฒนาการและความต้องการของวัยรุ่นหรือนักเรียน อย่างรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคี เช่น มีการเข้าค่ายลูกเสือ, กิจกรรมกีฬาในโรงเรียน และส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการ การพัฒนาการจัดทำหลักสูตรเสริมสร้างความสามัคคี มีการวิเคราะห์การบริหารกิจการนักเรียน เรื่องการจัดกิจกรรม โครงการค่ายส่งเสริมคุณธรรม เช่น มีการเข้าค่ายพุทธบุตร เป็นต้น เพื่อส่งเสริมด้านคุณธรรม

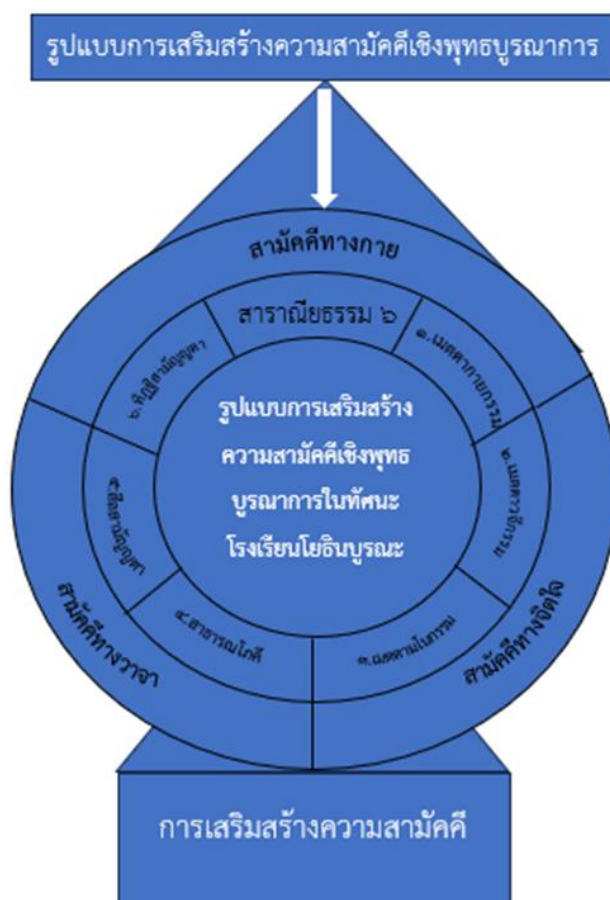
จริยธรรม ให้นักเรียนมีความรักความสามัคคี ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม มีการวิเคราะห์ปัจจัย การส่งเสริมการปรับพฤติกรรมของนักเรียน ในด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน มีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ สติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก ทักษะ ทักษะ ความเชื่อ การเป็นแบบอย่างที่ดีจาก ครู และ การปฏิบัติของผู้บริหาร และคณะครูควรที่จะให้ความเคารพต่อการแสดงความคิดเห็นของ นักเรียน มีการสื่อสารที่ดี มีการเสริมแรงบวกคือกำลังใจ ส่งเสริมการพัฒนาตนเองของนักเรียนอย่างเท่า เทียม และมีการส่งเสริมผู้เรียนตามความถนัดและความสนใจของนักเรียนแต่ละคนอย่างสร้างสรรค์ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์องค์ความรู้ เกี่ยวกับการสร้างความสามัคคีปรองดองเพื่อการปฏิรูปประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ผลการวิจัยพบว่า “ความสามัคคีปรองดอง” เป็นนามธรรม แต่สามารถนำมาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีของสังคม ความสามัคคี มีความเป็นสหวิชาการ กล่าวคือ ครอบคลุมทุกมิติ ของความเป็นศาสตร์สาขาต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ความ สามัคคีปรองดอง เป็นหลักสำคัญหลักหนึ่งในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยทำให้ประเทศชาติพัฒนา สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง “ รูปแบบการเสริมการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในทัศนะ โรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร “ ทำให้สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ คือ “PVS” Model สร้างคนดีสู่สังคม ประกอบด้วย

1. Physical unity สามัคคีทางกาย คือ การทำงานร่วมกันด้วยความเสียสละมีน้ำใจ
2. Verbal unity สามัคคีทางวาจา คือ ช่วยบอกสิ่งที่เป็นประโยชน์ด้วยความหวังดี ซึ่งกันและกัน
3. Spiritual unity สามัคคีทางจิตใจ คือ มีจิตใจที่มารวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ร่วมใจกัน พร้อมที่จะช่วยเหลือเกื้อกูล ห่วงดีต่อกัน

จากองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ทำให้เกิดโมเดลรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธ บูรณาการในทัศนะโรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร ดังนี้

แผนภาพที่ 1. โมเดลรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในทัศนะโรงเรียนโยธินบูรณะ กรุงเทพมหานคร “PVS” Model สร้างคนดีสู่สังคม

บทสรุป

การนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือหลักสาราณียธรรม 6 มาบูรณาการเพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามัคคีเชิงพุทธบูรณาการในทัศนะโรงเรียนโยธินบูรณะกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้เสนอเป็นแผนผังหลักโครงสร้างในการเสริมสร้างความสามัคคี โดยนำหลักพุทธธรรม ได้แก่ สาราณียธรรม 6 ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติตนของบุคลากรในโรงเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยสรุปเป็นโมเดล “PVS” สร้างคนดีสู่สังคม ประกอบด้วย 1. Physical unity สามัคคีทางกาย คือ การทำงานร่วมกันด้วยความเสียสละมีน้ำใจ 2. Verbal unity สามัคคีทางวาจา คือ ช่วยบอกสิ่งที่เป็นประโยชน์ด้วยความหวังดี ซึ่งกันและกัน 3. Spiritual unity สามัคคีทางจิตใจ คือ มีจิตใจที่มารวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันร่วมใจกัน พร้อมทั้งจะช่วยเหลือเกื้อกูล หวังดีต่อกัน มีความรักใคร่สามัคคี จะทำให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข แนวทางในการบูรณาการรูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในการเสริมสร้างความสามัคคีโดยนำกิจกรรมเข้าค่ายธรรมะหรือนำวิชาพระพุทธศาสนา คือ 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในวิชาพระพุทธศาสนา ที่สามารถนักเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม และการเสริมสร้างความสามัคคีด้วยความสามารถของนักเรียนสู่สากลโดยนำรูปแบบหลักการเหล่านี้ไปบูรณาการให้มีความสอดคล้องกับ

เนื้อหา ครอบคลุมเนื้อหา ผลการเรียนรู้ พฤติกรรมการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ มีเวลาเรียนที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง จัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ เข้าใจง่าย ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาที่ดี สามารถอยู่ร่วมกันได้ มีอารมณ์แจ่มใส ร่าเริงมีจิตใจอบอุ่นอารี รู้รักสามัคคี 2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ควรมีการใช้วิธีจัดกิจกรรม เช่น การเข้าค่ายธรรมะ มีการสวดมนต์ การนั่งสมาธิ และมีการเข้าร่วมโครงการจิตอาสา มีการสร้างสัญลักษณ์นิสัยที่ดีงาม ให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา พัฒนาความคิดในการใช้ปัญญาแก้ไขปัญหาด้วยหลักพุทธธรรม และซึมซับในพฤติกรรมที่ดีงามในทุกช่วงเวลา โดยบูรณาการหลักธรรม คือ สาราณียธรรม 6 (1) เมตตา กายกรรม (2) เมตตา จิตกรรม (3) เมตตา มโนกรรม (4) สาธารณโภคี (5) สีสสามัญญตา (6) ทิฏฐิสามัญญตา เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับมัธยมปลาย และเป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมด้านการเสริมสร้างความสามัคคีไปพร้อมกัน สร้างพฤติกรรมที่ดีงามรวมทั้งสัญลักษณ์นิสัยที่ดีให้สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 3) ด้านการวัดและประเมินผล ใช้การวัดผลแบบรายบุคคลมีความหลากหลายวิธี ครอบคลุมและสอดคล้องทั้งด้านพฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ต่อคนอื่น ความรู้ที่ถูกต้อง เพื่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนระดับมัธยมปลาย ผู้ควรมีมาตรฐานสากลอย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำวิจัยไปใช้

- 1) ควรมีการสนับสนุนการศึกษาในพระพุทธศาสนา จัดกิจกรรมหรือหลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจในคำสอนของพระพุทธเจ้า เช่น การอบรมสมาธิและการเจริญสติ ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้งและเพิ่มความเข้าใจซึ่งกันและกัน
- 2) ควรมีการจัดกิจกรรมชุมชน จัดงานทำบุญ งานประเพณี หรือกิจกรรมอาสาสมัครที่เน้นการทำงานร่วมกัน เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้หรือพัฒนาชุมชน เพื่อสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มคน
- 3) ควรมีการเน้นความเท่าเทียมและความหลากหลาย ยอมรับในความแตกต่างทางความคิดและวัฒนธรรม พร้อมให้โอกาสทุกคนแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ตามหลักธรรม
- 4) ควรมีการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ใช้สื่อออนไลน์หรือแอปพลิเคชันในการเผยแพร่ธรรมะและจัดกิจกรรมเสริมความสามัคคี เพื่อให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้ง่ายขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาบริบททางวัฒนธรรมและสังคมที่มีผลต่อความสามัคคีในสังคมที่ดีมีความสงบสุขต่อผู้บริหาร ครูและนักเรียนต่อไป
- 2) ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชนที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทสังคมใหม่

3) ประยุกต์หลักธรรมในพระพุทธศาสนาในการวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขในการ
สร้างความสามัคคี

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์การศาสนา. 2541.

จันทร์ แสงสุวรรณว. “โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทางพุทธจิตวิทยาการสร้าง
สามัคคี เพื่อทีมงานที่ประสบความสำเร็จ”. ดุษฎีนิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธ
จิตวิทยา). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2561.

พระธรรมโกศาจารย์ ศ. (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). พุทธวิธีการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2549.

พระมหากษัตริย์ สิริวิฑูมโน . “การบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์ตามหลักสาราณียธรรม 6”. วารสาร
สังคมศาสตร์บูรณาการ ปีที่ 2 ฉบับที่ 5 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565).

พระมหาน้าเกียรติ วิสุทฺโธ (ทองทวี). “การบริหารจัดการชุมชนสร้างสรรค์ตามหลักสาราณียธรรม 6”.
วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ. ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2564).

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพมหานคร
: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม. 2506.

วันชนะ กลั่นสุวรรณ. การสังเคราะห์องค์ความรู้ เกี่ยวกับการสร้างความสามัคคีปรองดองเพื่อการ
ปฏิรูปประเทศสู่ความมั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืน(รายงานการวิจัย). (กรุงเทพฯ:วิทยาลัย
กองทัพบก. 2560.

สมโภชน์ สุวรรณรัตน์. “การสร้างสามัคคีในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบด้วยหลักพุทธธรรม”.
ศาสนาสาสตรดุษฎีบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560.

